

ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam

NOSTĀJAS DOKUMENTS

Kopsavilkums

Zviedrijas Mežrūpniecības federācija (Swedish Forest Industries Federation — SFIF) pārstāv Zviedrijas mežrūpniecības nozares, kas koksnes resursus pārstrādā biobāzētos produktos, tādos kā celuloze, papīrs, kartons, iepakojuma materiāls, zāgmateriāli, rafinēti koksnes produkti un modernās biodegvielas. SFIF dalībnieku pamatdarbības joma ir no ilgtspējīgi apsaimniekoti meži iegūtas koksnes rūpnieciskā apstrāde. SFIF dalībnieku vidū ir arī dažas no Eiropas lielākajām privātajām mežu saimniecībām, tāpēc ar mežu saistītā Eiropas Savienības politika ir ļoti svarīga.

SFIF dalībnieki lepojas, ka tiem piederošās mežu saimniecības tiek apsaimniekotas ilgtspējīgi. Jau senāk galvenā uzmanība tika pievērsta mežu atjaunošanai un intensīvai mežkopībai, kā rezultātā Zviedrijas mežu resursi no 20. gadsimta sākuma līdz šodienai ir veiksmīgi pieauguši divas reizes. Tajā pašā laika periodā iegūtās koksnes apjoms četras reizes pārsniedz sākotnējo resursu daudzumu, kāds tas bija 1923. gadā. Kopš 1990. gadu sākuma dominē plašāka perspektīva attiecībā uz ilgtspējību, ietverot arī biodaudzveidību un sociālos aspektus. Biodaudzveidības saglabāšana un uzlabošana mūsdienās ir SFIF dalībnieku meža apsaimniekošanas pasākumu neatņemama daļa. Iesaistoties mežu sertifikācijā, Zviedrija ir kļuvusi par vienu no lielākajiem koksnes piegādātājiem no ilgtspējīgi apsaimniekoti mežiem.

Analizējot ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam no mežu īpašnieku un ar mežu saistīto nozaru viedokļa, SFIF konstatēja, ka trūkst visaptverošas politikas perspektīvas. Turklāt apšaubāmu atskaites punktu dēļ var tikt veikti nevajadzīgi, dārgi un neproduktīvi pasākumi. SFIF arī konstatēja, ka dalībvalstu kompetence ar mežu saistītas politikas jomā ir acīmredzami apdraudēta un ka nav atzīts Eiropas meža nozares ieguldījums ilgtspējīgā mežu apsaimniekošanā. Visbeidzot SFIF secina, ka parametriem, kam vajadzētu veicināt mērķu sasniegšanu, trūkst zinātniski pamatotu un vispāratzītu definīciju.

Tāpēc SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- nodrošināt, ka ES politika, kas izriet no stratēģijas, nav neproduktīva, bet gan līdzsvarota ar citiem politikas instrumentiem, kas ir vienlīdz svarīgi Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanai;
- precizēt, ka ES politika, kas izriet no stratēģijas, ir jābalsta uz faktiskajiem Eiropas apstākļiem un, vēlams, vēl konkrētākiem, t.i., uz dalībvalsts un/vai reģiona, apstākļiem;
- noteikt, ka meža produktu ražošanas un aizsardzības mērķus var sasniegt vienlaikus un tie nav pretrunā;
- veicināt tendencēm un situācijas attīstībai atbilstošu biodaudzveidības uzraudzības sistēmu izveidi;
- uzsvērt ilgtermiņa perspektīvu, kas vajadzīga darbā ar meža biodaudzveidību;
- nodrošināt dalībvalstu kompetenci attiecībā uz ES politiku, kas tieši vai netieši ietekmē mežus un mežsaimniecību;
- atzīt un turpināt uzsvērt ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu, ko katru dienu veic Eiropas mežu īpašnieki, un tās lielo nozīmi oglekļa dioksīda sekvēstrēšanā labi apsaimniekotos mežos un tādu produktu piegādē, kas uzkrāj oglekli un aizstāj citus produktus, kuru pamatā ir fosilās izejvielas;
- piešķirt mežu īpašniekiem galveno lomu stratēģijas īstenošanā un sadarboties ar tiem, turpinot attīstīt ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu;
- aizsargāt Mežsaimniecības pastāvīgās komitejas statusu;

Zviedrijas Mežrūpniecības federācija / P.O. Box 55525 / SE-102 04 Stokholma / +46 8 762 72 60 / www.forestindustries.se

- nodrošināt, ka aizsardzības mērķrādītāji aptver visdažādākos saglabāšanas pasākumus un teritorijas, tostarp tās, kas tiek apsaimniekotas saskaņā ar labu mežu pārvaldības praksi;
- nodrošināt taisnīgu ar aizsardzības mērķrādītājiem saistīto pienākumu sadali starp dalībvalstīm, ņemot vērā atšķirības definīcijās un metodēs, kas attiecas uz meža zemi un aizsargājamām meža teritorijām;
- atzīt dalībvalstu vadošo lomu darbā, kas saistīts ar biotopu un sugu saglabāšanu un aizsardzību, jo Eiropas mežu daudzveidības dēļ universāla risinājuma nav;
- uzticēt dalībvalstīm jebkādu darbu pie definīcijām, mērķu sasniegšanai svarīgām koncepcijām un vadlīnijām;
- nodrošināt, ka pārskatītā ES Meža stratēģija ir atsevišķa politika.

Stratēģijai trūkst svarīgas visaptverošas perspektīvas, un tā varētu kavēt mežu ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā

SFIF uzskata, ka stratēģija ir izstrādāta pārāk izolēti, koncentrējoties uz biodaudzveidību un pietiekami neņemot vērā mijiedarbību ar citām politikas jomām. Mērķrādītāji, kas vērsti uz to, lai juridiski aizsargātu vismaz 30% no ES sauszemes platības un stingri aizsargātu vismaz vienu trešdaļu no tās, novedīs pie tā, ka vairāk mežu tiks atstāti atmatā un mazākas mežu platības būs pieejamas ilgtspējīgas attīstības ekonomisko un sociālo, kā arī vides aizsardzības mērķu sasniegšanai.

Eiropas zaļā kursa mērķis ir izveidot “taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa”. Lai sasniegtu šos mērķus, Eiropas Savienībai ir aktīvi un labi jāpārvalda savi meži un koksnes resursi ir jāpārveido biobāzētos produktos. Savukārt, ja meži tiks mazāk apsaimniekoti, ES spēja sasniegt zaļā kursa mērķus mazināsies, tāpat kā ieņēmumi no apsaimniekošanas, kas ļauj veikt ieguldījumus, piemēram, izaugsmes veicināšanā, oglekļa dioksīda absorbcijas uzlabošanā, biodaudzveidības palielināšanā un mežu atjaunošanā.

Vēl viens piemērs — tiklīdz stratēģija tiks īstenota, lielākas mežu platības tiks atstātas atmatā. Tas samazinās meža produktu spēju aizstāt fosilās un emisiju ziņā intensīvās alternatīvas. Lai nodrošinātu meža nozares ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, atlikušās mežu platības būtu jāapsaimnieko intensīvāk, kam varētu būt negatīva ietekme uz biodaudzveidību. Šajā kontekstā ir svarīgi saprast, ka lielāku platību atstāšana atmatā nav universāls risinājums — gluži pretēji, tas negatīvi ietekmēs citus zaļā kursa mērķus un veicinās konfliktus. Turklāt lielāku Eiropas mežu platību atstāšana atmatā varētu arī palielināt pieprasījumu pēc koksnes un koksnes produktiem no citām pasaules daļām, kur, visticamāk, tie tiek ražoti mazāk ilgtspējīgā veidā. Ilgtermiņā lielāku platību atstāšana atmatā varētu palielināt fosilo resursu — materiālu un enerģijas — izmantošanu, kas ir pilnīgā pretstatā Eiropas zaļā kursa mērķiem.

SFIF augstu novērtētu, ja stratēģijā būtu ietvertas trīs galvenās atziņas. Pirmkārt, meža produktu ražošanas un aizsardzības mērķus var sasniegt vienlaikus. Otrkārt, biodaudzveidība var attīstīties arī apsaimniekotos mežos, un, treškārt, ES klimatneitralitātes mērķa sasniegšanai ir nepieciešami milzīgi ieguldījumi mežu augšanas veicināšanā, kā arī uzlabota koksnes izejvielu pieejamība.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- nodrošināt, ka ES politika, kas izriet no stratēģijas, nav neproduktīva, bet gan līdzsvarota ar citiem politikas instrumentiem, kas ir vienlīdz svarīgi Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanai;

Stratēģijas atskaites punkti ir apšaubāmi

Stratēģijā ir noteikti mērķi un turpmākā virzība Eiropas Savienības darbam biodaudzveidības saglabāšanas un uzlabošanas jomā. Zviedrijas mežrūpniecības nozarēm tas nozīmē mežu biodaudzveidības saglabāšanas un uzlabošanas pasākumus. SFIF uzskata — lai stratēģija būtu atbilstoša un efektīva, tās pamatā jābūt pareiziem atskaites punktiem.

Lielā mērā stratēģijas problēmas apraksts ir balstīts uz biodaudzveidības situāciju pasaulē. SFIF piekrīt, ka pastāv globāla mēroga krīze biodaudzveidības jomā, un kopā ar Covid-19 krīzi tā tiek izmantota par pamatu argumentam, ka dabai jādod vairāk telpas. SFIF uzskata, ka Eiropas mežiem, kas ir labākā stāvoklī salīdzinājumā ar pasaules vidējo rādītāju, ir vajadzīga vairāk pielāgota pieeja. Piemēram, pēdējo 30 gadu laikā meža zemes platība Eiropā ir pieaugusi, kas ir krasā pretstatā situācijai, piemēram, Āzijā un Āfrikā. Turklāt Eiropa

nodrošina gandrīz 40% no sertificētajiem mežiem visā pasaulē, savukārt Zviedrija nodrošina aptuveni 20% no ES sertificētajiem mežiem. Papildus tam mežu biodaudzveidības neskartā platība ir liela, jo īpaši Eiropas ziemeļos un kalnainajās daļās¹.

Stratēģija strauji pāriet no globālā konteksta uz Eiropas mērķu noteikšanu, kuru ietekme vēl nav rūpīgi izvērtēta no vides, ekonomikas un sociālā viedokļa. SFIF uzskata, ka Eiropas Savienībai vajadzētu visus iedvesmot un virzīt uz ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu, bet ar šo stratēģiju tā riskē samazināt meža nozares ieguldījumu.

Piemēram, 1. punktā ir norādīts, ka “(..) daba ir krīzes stāvoklī”. Tā varētu būt taisnība pasaules mērogā, bet SFIF nepiekrīt, ka šis apgalvojums attiektos uz Zviedrijas mežiem. Gluži pretēji, pēdējās desmitgadēs ir pieaudzis biodaudzveidībai svarīgo struktūru un elementu, piemēram, atmurušas koksnes, seno mežu un vecu, raupju lapu koku, daudzums. Tas ir panākts, veicot dažādus pasākumus, piemēram, iekļaujot dabas aizsardzību visās mežu apsaimniekošanas darbībās un brīvprātīgi atstājot atmatā lielākas zemes platības, tādējādi papildinot valstij piederošos meža rezervātus. Turklāt biodaudzveidība pēc savas būtības tiek pārvaldīta vairāk vietējā un reģionālā, nevis globālā mērogā, tāpēc globālās perspektīvas piemērošana ES politikai nebūs efektīva. Šajā ziņā biodaudzveidība atšķiras no, piemēram, klimata pārmaiņām, kur vietēja, reģionāla un valsts mēroga centieni var dot skaidru ieguldījumu pasaules klimata pārmaiņu mazināšanā.

Stratēģijas 2.1. punktā ir norādīts, ka “aizsargājamās teritorijās biodaudzveidība ir lielāka”. Attiecībā uz mežiem SFIF nepiekrīt šim apgalvojumam divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, tas netieši norāda, ka biodaudzveidība nevar attīstīties apsaimniekotos mežos, kas nav taisnība. Kā minēts iepriekš, biodaudzveidībai svarīgo struktūru un elementu daudzums Zviedrijā ir pieaudzis kopš Zviedrijas Mežu likuma pēdējās pārskatīšanas 1995. gadā, kā arī sertificēto mežu apsaimniekošanas ieviešanas plašā mērogā. Otrkārt, apgalvojumā ir netieši norādīts, ka meža produktu ražošanas un biodaudzveidības mērķi ir savstarpējā pretrunā, tomēr SFIF uzskata, ka tos abus var sasniegt vienlaikus un ka atbildīga mežu apsaimniekošana samazina vajadzību pēc formālas aizsardzības. Kopš deviņdesmito gadu vidus uz saglabāšanu vērsta mežsaimniecība ir visbiežāk izmantotais mežu apsaimniekošanas modelis Ziemeļvalstīs. Izmantojot šo modeli, mēs cenšamies saimnieciskajā mežā no jauna radīt dabiskus elementus, piemēram, atmurušu koksni un vecus kokus. Zviedrijā veiktās aplēses rāda, ka atmatā atstāto koku daudzums saimnieciskajā mežā līdz 2050. gadam divas reizes pārsniegs atmatā atstāto koku daudzumu aizsargājamās teritorijās.

Biodaudzveidības novērtēšana ir grūts uzdevums sarežģītības, mēroga un laika nobīdes dēļ, un lielā mērā Savienībai trūkst kopēju uzraudzības sistēmu, kas varētu precīzi atspoguļot sugu stāvokli un attīstību laika gaitā. Turklāt dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga arī datu pieejamība. Tas nozīmē, ka bieži trūkst atskaites punkta biodaudzveidības statusam. Neraugoties uz šiem sarežģījumiem, stratēģijā ir iekļauti stingri noteikti mērķrādītāji attiecībā uz sugu un/vai biotopu turpmāko attīstību. SFIF nav skaidrs, kā novērtēt mērķu sasniegšanu, ja lielā mērā trūkst tendencēm atbilstošu uzraudzības sistēmu. Turklāt SFIF uzskata, ka datu pieejamības atšķirības pastiprina vajadzību pēc konkrētiem dalībvalstu rādītājiem un mērķiem.

Stratēģijā nav ņemts vērā tas, ka, strādājot pie biodaudzveidības saglabāšanas vai uzlabošanas, vienmēr pastāv laika nobīde. Šodien veiktie pasākumi, piemēram, saistībā ar noteiktu sugu saglabāšanas statusu, nedod tiešu pozitīvu efektu — tā vietā var paiet vairāki desmiti gadu. Izvirozot mērķus vai izmantojot rādītājus ar īstermiņa perspektīvu, piemēram, līdz 2030. gadam, jūs faktiski nestrādājat atbilstoši ilgtermiņa perspektīvām mežu

¹S. Hill u.c. (2019). Measuring Forest Biodiversity Status and Changes Globally (Mežu biodaudzveidības un pārmaiņu novērtēšana globālā mērogā). <https://doi.org/10.3389/ffgc.2019.00070>¹

apsaimniekošanas jomā. Tā vietā šādi mērķi un rādītāji var būt neproduktīvi un tādējādi samazināt meža īpašnieka iesaisti.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- precizēt, ka ES politika, kas izriet no stratēģijas, ir jābalsta uz faktiskajiem Eiropas apstākļiem un, vēlams, vēl konkrētākiem, t.i., uz dalībvalsts un/vai reģiona, apstākļiem;
- noteikt, ka meža produktu ražošanas un aizsardzības mērķus var sasniegt vienlaikus un tie nav pretrunā;
- veicināt tendencēm un situācijas attīstībai atbilstošu biodaudzveidības uzraudzības sistēmu izveidi;
- uzsvērt ilgtermiņa perspektīvu, kas vajadzīga darbā ar meža biodaudzveidību;

Dalībvalstu kompetence ir acīmredzami apdraudēta

Pēc SFIF domām, stratēģija nepārprotami paplašina Eiropas Savienības kompetenci vides jautājumos saistībā ar mežiem un vairāki politikas priekšlikumi/mērķi acīmredzami ierobežo dalībvalstu kompetenci mežu un mežsaimniecības jomā. SFIF uzskata, ka dalībvalstīm jāturpina lemt par mežsaimniecības un mežu politiku, tostarp par to saglabāšanas, aizsardzības un atjaunošanas pasākumiem, jo saskaņā ar Lisabonas līgumu Eiropas Savienībai nav kopējas meža politikas. Meža politikas izstrāde ir dalībvalstu kompetence, jo tajās jau sen ir spēkā valsts un reģionālie tiesību akti un noteikumi, kuru pamatā ir ilgtermiņa plānošana.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- nodrošināt dalībvalstu kompetenci attiecībā uz ES politiku, kas tieši vai netieši ietekmē mežus un mežsaimniecību;

Nav atzīts Eiropas meža nozares ieguldījums ilgtspējīgā mežu apsaimniekošanā Stratēģijas 2.2.4. punktā ir norādīts, ka “svarīga loma ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas nodrošināšanā un mežu biodaudzveidības atjaunošanā un uzturēšanā ir mežsaimniekiem”, un šim apgalvojumam SFIF piekrīt, bet mēs nevaram atrast nekādu apliecinājumu Eiropas meža nozares ieguldījumam ilgtspējīgā mežu apsaimniekošanā (Sustainable Forest Management — SFM), tostarp centieniem uzlabot biodaudzveidību. SFIF uzskata, ka mežu īpašniekiem būtu jāpiešķir galvenā loma stratēģijas īstenošanā, jo tikai mežu īpašnieki var apvienot biodaudzveidības pārvaldību un saglabāšanu. SFIF vēlas uzsvērt, ka uzņēmumi, kuru īpašumā ir meži, jau desmitiem gadu savā apsaimniekošanas praksē ir integrējuši biodaudzveidības pasākumus. Kā jau minēts, tas ietver, piemēram, atmirušas koksnes, lielāku platlapu koku un augstu nozāgētu celmu saglabāšanu, kā arī vērtīgu teritoriju atstāšanu atmatā un biodaudzveidībai īpaši svarīgu struktūru izveidi.

Šajā kontekstā SFIF vēlas uzsvērt, ka SFM ir visaptverošs mērķis visiem mūsu dalībniekiem. Ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu definē Forest Europe — Eiropas mēroga sadarbības struktūra, ko veido 46 Eiropas valstis un Eiropas Savienība. ES līmenī Mežsaimniecības pastāvīgajai komitejai ir ilga pieredze valstu dažādo īpatnību saskaņošanā un visaptverošas pieejas piemērošanā, īstenojot SFM.

SFIF dalībnieki pilnībā atbalsta SFM koncepciju, kas atzīst, ka mežiem ir ekonomiskā, vides, sociālā un kultūras

vērtība. Ieņēmumus meža īpašniekam/pārvaldniekam rada vērtība, kas piešķirta koksnei, kad tā tiek pārdota kā izejviela. No šiem ieņēmumiem vēlāk tiek maksāts par mežu augšanas uzturēšanu, ekosistēmas pakalpojumu paplašināšanu un

mežu saglabāšanu. Koksne, kas ražota saimnieciskas nozīmes mežos, un vērtību ķēde, kurā šī koksne tiek izmantota, nodrošina darbvietas, ilgtspējīgu labklājību arī lauku apvidos un biobāzētas aprites ekonomikas attīstību. Ieguldījumi ilgtspējīgā un aktīvā mežu apsaimniekošanā ir arī efektīvs veids, kā novērst meža postījumus un veicināt mežu dzīvotspēju un pielāgošanos mainīgajiem apstākļiem. Citiem vārdiem sakot, īstermiņa perspektīvā koksnes produkti aizstās fosilos, neatjaunojamus produktus un enerģiju. Ilgtermiņā SFM palielinās ražošanas jaudu un to mežu platību, kas ir dzīvotspējīgāki un mazāk uzņēmīgi pret dabas katastrofām, kurās izdalās oglekļa dioksīds.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- atzīt un turpināt uzsvērt svarīgo darbu ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas jomā, ko katru dienu veic Eiropas mežu īpašnieki, un tās lielo nozīmi oglekļa dioksīda sekvestrēšanā labi apsaimniekotos mežos un tādu produktu piegādē, kas uzkrāj oglekli un aizstāj citus produktus, kuru pamatā ir fosilās izejvielas;
- piešķirt mežu īpašniekiem galveno lomu stratēģijas īstenošanā un sadarboties ar tiem, turpinot attīstīt ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu;
- aizsargāt un stiprināt Mežsaimniecības pastāvīgās komitejas statusu.

Dabas aizsardzības mērķi ir jāprecizē, un par tiem jāziņo vienoti

Stratēģijā noteikts, ka līdz 2030. gadam ir juridiski jāaizsargā 30% ES sauszemes platības. Turklāt vismaz trešdaļa no tās, t.i., 10%, ir stingri jāaizsargā, tostarp visi atlikušie ES pirmatnējie un senie meži.

SFIF uzskata, ka stratēģijas valoda attiecībā uz aizsardzību ir neskaidra, jo dažas teritorijas ir "juridiski jāaizsargā", savukārt citas — "stingri jāaizsargā". Šie jēdzieni dalībvalstīs jau tagad tiek interpretēti un īstenoti atšķirīgi. Turklāt visas teritorijas, kas ir aizsargātas vai kurās tiek īstenoti efektīvi saglabāšanas pasākumi, ne vienmēr ir juridiski aizsargātas — tās var tikt atstātas atmatā arī brīvprātīgi. Vairāk nekā pieci procenti Zviedrijas mežu ir atbrīvoti no apsaimniekošanas uz šādas brīvprātības pamata, lai saglabātu un veicinātu biodaudzveidību saskaņā ar mežu sertifikācijas shēmām. Tas ir jāieskaita stingri aizsargātu mežu mērķa izpildē. Tāpēc SFIF uzskata, ka mērķiem jāaptver dažādas teritorijas, tostarp tās, kas tiek apsaimniekotas saskaņā ar labu pārvaldības praksi.

Stratēģijā nav noteikta ar aizsardzības mērķiem saistīto pienākumu sadale starp dalībvalstīm. SFIF uzsver, ka sadalei jābūt balstītai uz samērīgu pasākumu principa un ir jāņem vērā dalībvalstu īpatnības. Pienākumu sadale nedrīkst ierobežot saimnieciskās darbības iespējas un labus dzīves apstākļus visās ES dalībvalstīs arī turpmāk.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- nodrošināt, ka aizsardzības mērķi aptver visdažādākos saglabāšanas pasākumus un teritorijas, tostarp tās, kas tiek apsaimniekotas saskaņā ar labu mežu pārvaldības praksi;
- nodrošināt taisnīgu ar aizsardzības mērķrādītājiem saistīto pienākumu sadali starp dalībvalstīm, ņemot vērā atšķirības definīcijās un metodēs, kas attiecas uz meža zemi un aizsargājamām meža teritorijām;

ES Dabas atjaunošanas plāna noteikšanai nepieciešama plaša mijiedarbība ar mežu īpašniekiem. Stratēģijā noteikts, ka pēc ietekmes novērtējuma sagatavošanas Komisija 2021. gadā nāks klajā ar priekšlikumu par juridiski saistošiem ES dabas atjaunošanas mērķrādītājiem. Turklāt Komisija lūgs dalībvalstis līdz 2030. gadam nodrošināt, ka neviena aizsargājamā biotopa un sugas saglabāšanās tendences un stāvoklis nepasliktinās, un atbalstīs tās šā uzdevuma veikšanā.

Tā kā šī būs pirmā reize, kad Eiropas Savienība nosaka juridiski saistošus ES dabas atjaunošanas mērķrādītājus, ir svarīgi, lai pirms priekšlikuma iesniegšanas tiktu veikti sagatavošanas darbi un nodrošināta mijiedarbība ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tādām kā dalībvalstis un mežu īpašnieki.

SFIF uzskata, ka stratēģija rada vairāk jautājumu nekā atbilžu par atjaunošanu, piemēram:

- Kādas teritorijas ir jāatjauno?
- Kas ir jāsasniedz un kāpēc? Vai atjaunošanai ir jābūt vērstai uz meža oglekļa dioksīda absorbcijas vai biodaudzveidības uzlabošanu? Vai uz abiem mērķiem? Atkarībā no atbildes darbības atšķirsies.
- Kas nosaka, kurās teritorijās ir jāveic pasākumi? Kā nodrošināt, lai atjaunojamo teritoriju izvēles kritēriji būtu zinātniski pamatoti? Kā tiek vērtēti atjaunošanas rezultāti un kas to dara?
- Kas notiek ar teritoriju pēc atjaunošanas? Vai atjaunotajā meža teritorijā var veikt apsaimniekošanu? Vai arī atjaunotā teritorija ir jāsaglabā? Daba tomēr ir dinamiska, nevis statiska, tāpēc šādas teritorijas statuss laika gaitā faktiski mainīsies.
- Kas maksās par atjaunošanu?
- Kā tiks ievērotas dalībvalstu un meža veidu īpatnības?

No meža viedokļa SFIF iesaka atjaunošanas plānu balstīt uz stabila zinātniskā pamata, ko atzīst un respektē pētnieki, kas labi pārzina visdažādākos Eiropas mežu apstākļus. Piemēram, meža ekoloģija un dinamika ir jānosaka dalībvalsts vai reģionālā līmenī. Turklāt arī definīcijām, pasākumiem un rezultātu novērtējumiem ir jāattiecas uz konkrētu dalībvalsti un/vai reģionu. SFM jābūt galvenajam mērķu sasniegšanas instrumentam, un šādai apsaimniekošanai ir jābūt pielāgojamai. Plānam ir jānodrošina spēcīga mežu īpašnieku iesaiste. Turklāt tajā būtu jānosaka, ka galvenais uzdevums ir vienlaikus sasniegt vairākus mērķus, tādus kā atjaunošana, klimata pārmaiņu mazināšana un koksnes ražošana.

Attiecībā uz rūpēm par to, lai neviena aizsargājamā biotopa un sugas saglabāšanās tendences un stāvoklis nepasliktinātos, kā minēts iepriekš, Savienībai trūkst uzraudzības sistēmu, kas varētu precīzi atspoguļot sugu stāvokli un attīstību laika gaitā. SFIF arī atkārtoti, ka bioloģiskā daudzveidība pēc savas būtības tiek pārvaldīta vietējā un reģionālā, dažkārt valsts, bet ne globālā mērogā. Tāpēc visi Komisijas noteiktie mērķi paaugstināt spēkā esošo biodaudzveidības saglabāšanas tiesību aktu īstenošanas līmeni ir jāsasniedz ļoti ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm. Turklāt šāda darba pamatā jābūt dziļai izpratnei par to, ka meži Eiropā ir ļoti dažādi. Tāpēc universāla risinājuma nav; tā vietā ir jāveic korekcijas, ņemot vērā vietējās un reģionālās atšķirības, un to vislabāk izdarīs dalībvalstis.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- atzīt dalībvalstu vadošo lomu darbā, kas saistīts ar biotopu un sugu saglabāšanu un aizsardzību. Tas ir ļoti svarīgi, jo Eiropas mežu daudzveidības dēļ universāla risinājuma nav.

Par attiecīgajām definīcijām un vadlīnijām ir jālemj dalībvalstu līmenī

Stratēģijā ir noteikts, ka Komisijai ir jāatgriežas pie tādu svarīgu jēdzienu definīcijām kā pirmatnējie meži, senie meži, atjaunošana un saglabāšana. Turklāt stratēģijā ir norādīts, ka Komisija plāno izstrādāt vadlīnijas par biodaudzveidībai labvēlīgu apmežošanu un meža atjaunošanu, kā arī dabai tuvāku mežsaimniecības praksi.

Kā minēts iepriekš, Savienībā pastāv ļoti lielas atšķirības meža veidos un īpašumtiesībās, kā arī dalībvalstu meža politikā. Tāpēc ir skaidrs, ka vienotas Eiropas definīcijas šeit nelīdzēs. Turklāt mežsaimniecības prakse tiek noteikta dalībvalstu tiesību aktos. Ja Komisija uzskata, ka ir nepieciešama lielāka saskaņotība starp dalībvalstīs izmantoto praksi, šādas diskusijas būtu jāuztic Mežsaimniecības pastāvīgajai komitejai, kas ir apspriežu forums, kurā Komisija iepazīstas ar dalībvalstu pieredzi ar mežu saistītās iniciatīvās, kas tiek īstenotas dažādās ES politikas jomās, piemēram, lauku attīstības un vides jomā.

Attiecībā uz jēdzieniem “pirmatnējais mežs” un “senais mežs” SFIF norāda, ka pastāv vairākas definīcijas, piemēram, KBD, ANO un IUCN izstrādātās. Tomēr šīs definīcijas pārklājas, un ir skaidri redzams, ka nav tāda formulējuma, kas būtu piemērojams visiem Eiropas mežiem. Lai šos jēdzienus piemērotu, to interpretācija ir jāpārvalda dalībvalstu vai pat reģionālā līmenī, citādi milzīgo Eiropas mežu daudzveidību nevar ievērot.

Stratēģijā vairākos veidos ir nepareizi skaidrota seno mežu nozīme. Senie meži absorbē ievērojami mazāk oglekļa dioksīda nekā jaunākie². Turklāt oglekļa bilance var būt *negatīva*, ja senajos mežos kokus gāž vētras vai iznīcina kukaiņu izraisītas infekcijas vai ugunsgrēki, kā tas pašlaik notiek lielā daļā Eiropas. Atturoties no koku ciršanas senos, apsaimniekotos mežos, tiek zaudēts arī aizstāšanas efekts. Šis efekts principā ir momentāns, samazinot fosilo emisiju apjomu.

Eiropas mežu sarežģītības un daudzveidības dēļ ir svarīgi, lai mežsaimniecības prakse būtu pielāgota vietējiem apstākļiem. Piemēram, stratēģija balstās uz pieņēmumu, ka “dabai tuvāka mežsaimniecība” ir universāla metode, kas atrisina visas problēmas. Tas, protams, ir tālu no patiesības. Liela daļa boreālo mežu ziemeļos, jo īpaši priežu meži, ir dabiski pielāgojušies tādiem periodiski notiekošiem traucējumiem kā mežu ugunsgrēki. Īstenojot dabai tuvāku mežsaimniecību, šādi traucējumi mežos ir jāimitē, kas arī ir bijis svarīgs atskaites punkts vietējiem apstākļiem pielāgotai SFM, lielākoties bez ugunsgrēkiem. Šādi dabai tuvākas mežsaimniecības piemēri būtu jāatzīst arī turpmāk, jo tie apvieno meža resursu lietderību, vienlaikus saglabājot biodaudzveidību un apkarojot klimata pārmaiņu ietekmi. Tā vietā, lai atbalstītu vienotas apsaimniekošanas metodes, Eiropas Savienībai būtu jāveicina pasākumi, kas pielāgoti reģionālajiem apstākļiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- uzticēt dalībvalstīm jebkādu darbu pie definīcijām, mērķu sasniegšanai svarīgām koncepcijām un vadlīnijām;

²S. Luyssaert u.c. Old-growth forests as global carbon sinks (Senie meži kā globāli oglekļa piesaistītāji). *Nature* **455**, 213.–215. lpp. (2008). <https://doi.org/10.1038/nature07276>

ES Meža stratēģijai laikposmam pēc 2020. gada jābūt atsevišķai politikai. Stratēģijā ir noteikts, ka Komisija 2021. gadā ierosinās īpašu ES Meža stratēģiju saskaņā ar Savienības plašākajām biodaudzveidības un klimatneitralitātes iecerēm.

SFIF pilnībā atbalsta ES Meža stratēģijas pārskatīšanu, jo kopš pēdējās pārskatīšanas 2013. gadā politiskā vide ir būtiski mainījusies. Mūsdienās aizvien vairāk ES politikas jomu izvirza arvien lielākas prasības attiecībā uz mežiem un meža produktiem. Piemēram, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām, kā arī ilgtspējība mūsdienu politiskajā vidē tiek izcelta daudz vairāk nekā pirms gandrīz desmit gadiem. Turklāt ir ievērojami pieaugusi izpratne par to, ka ir steidzami jāpāriet no lineārās, uz fosilā kurināmā izmantošanu balstītās ekonomikas uz biobāzētu aprites ekonomiku. Tāpēc nepieciešamība saskaņot nozaru politikas jomas ir liela un pieaugoša.

Lai gan Līgumā par ES darbību nav atsauces vai īpašu noteikumu attiecībā uz ES meža politiku un tā kā nav kopējas ES meža politikas, pareizais saskaņošanas instruments ir pārskatīta Meža stratēģija. Stratēģijai ir jāveic svarīgais uzdevums — panākt visaptverošu un daudzfunkcionālu perspektīvu, vienlaikus ievērojot dalībvalstu subsidiaritāti. Lai pārskatītā ES Meža stratēģija būtu atbilstoša, piemērotajā perspektīvā ir jāiekļauj meži un visas ar mežu saistītās vērtību ķēdes.

SFIF uzsver, ka pārskatītajai ES Meža stratēģijai ir jābūt atsevišķai politikai, un, mūsdiā, tieši to Komisija vēlas panākt, norādot, ka stratēģijai ir jāatbilst biodaudzveidības un klimatneitralitātes iecerēm.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, SFIF mudina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis:

- nodrošināt, ka pārskatītā ES meža stratēģija ir atsevišķa politika, kas nav pakļauta nevienai citai ES politikai tādās jomās, kas saistītas ar, piemēram, klimatu, biodaudzveidību vai aprites ekonomiku.